

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Aleše Roztočila a soudců Mgr. Aleše Smetanky a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobkyně: **PREdistribuce, a.s.**, se sídlem Svornosti 3199/19a, Praha 5, zastoupená Mgr. et Mgr. Janem Kořánem, advokátem se sídlem Opletalova 55, Praha 1, proti žalovanému: **Energetický regulační úřad**, se sídlem Masarykovo náměstí 91/5, Jihlava, o žalobě proti rozhodnutí Rady žalovaného ze dne 8. 3. 2022, č. j. 02524-11/2021-ERU, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 24. 5. 2024, č. j. 62 A 40/2022-54,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Rozhodnutím žalovaného Energetického regulačního úřadu (dále též jen „ERÚ“) ze dne 25. 6. 2021, č. j. 02524-6/2021-ERU (dále jen „*prvostupňové rozhodnutí*“), byla žalobkyně uznána vinnou ze spáchání přestupku dle § 91 odst. 4 písm. r) zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), kterého se dopustila tím, že jako držitelka licence č. 120504769 s předmětem podnikání distribuce elektřiny v rozporu s § 25 odst. 3 písm. c) energetického zákona přerušila dne 13. 6. 2019 dodávku elektřiny do odběrného místa zákazníka, přestože k tomu nebyla oprávněna, neboť nebyly splněny předpoklady neoprávněné distribuce elektřiny ve smyslu § 53 energetického zákona (výrok I. prvostupňového rozhodnutí). Za uvedené jednání byla žalobkyni uložena pokuta ve výši 10.000 Kč spolu s povinností uhradit náklady správního řízení ve výši 1.000 Kč (výrok II. a III. prvostupňového rozhodnutí).

[2] Rada ERÚ svým rozhodnutím ze dne 8. 3. 2022, č. j. 02524-11/2021-ERU (dále též jen „*napadené rozhodnutí*“), žalobkyní podaný rozklad směřující proti prvostupňovému rozhodnutí zamítla a prvostupňové rozhodnutí potvrdila.

[3] Žalobkyně podala proti napadenému rozhodnutí Rady ERÚ žalobu u Krajského soudu v Brně (dále jen „*krajský soud*“), který ji rozsudkem ze dne 24. 5. 2024, č. j. 62 A 40/2022-54, zamítl.

[4] Krajský soud označil za podstatu sporu otázku, zda žalobkyně spáchala přestupek ve smyslu § 91 odst. 4 písm. r) energetického zákona. Skutkový základ posuzovaného případu vymezil tak, že dne 2. 12. 2003 žalobkyně uzavřela s příslušným zákazníkem smlouvu o připojení k distribuční soustavě a téhož dne od zákazníka obdržela žádost o uzavření smlouvy o dodávce elektřiny, mimo jiné se specifikací hlavního jističe 3 x 32 A. Při kontrole předmětného odběrného místa dne 13. 6. 2019 bylo zjištěno, že instalovaný hlavní jistič je přeznačen a že jde o jistič, který byl vyroben s vypínací hodnotou 3 x 40 A. Žalobkyně téhož dne zákazníka odpojila od elektřiny. Důvodem pro přerušení dodávky elektřiny bylo výše uvedené zjištění, které žalobkyně vyhodnotila jako neoprávněnou distribuci elektřiny ve smyslu § 53 odst. 1 písm. c) energetického zákona.

[5] Krajský soud v nynější věci považoval za zásadní posoudit otázku, zda za výše popsané situace šlo u zákazníka žalobkyně skutečně o neoprávněnou distribuci ve smyslu § 53 odst. 1 písm. c) energetického zákona, která by žalobkyni opravňovala k přerušení dodávky elektřiny dle § 25 odst. 3 písm. c) bodu 3 energetického zákona. Krajský soud neshledal důvodnou námitku, že by se Rada ERÚ nedostatečně zabývala výkladem pojmu neoprávněná distribuce ve světle skutkových okolností posuzované věci. Souhlasil s posouzením Rady ERÚ, podle kterého odběr elektřiny přes hlavní jistič s vyšším než smlouveným rozsahem nelze považovat za využití služby distribuční soustavy bez právního důvodu, neboť uzavřená smlouva zde představuje platný právní titul. Ze strany zákazníka sice došlo k porušení smlouvy, nicméně žalobkyně měla zvolit jiný postup než okamžité přerušení dodávky elektřiny, neboť pro takový postup neměla oporu v energetickém zákoně.

[6] Krajský soud konstatoval, že energetický zákon v otázce přerušení dodávek elektřiny v § 25 odst. 3 písm. c) taxativně vymezuje případy opravňující provozovatele distribuční soustavy omezit nebo přerušit v nezbytném rozsahu dodávku elektřiny účastníkům trhu s elektřinou. Jde o formu regulace kogentní právní normou, a to právě z důvodu, že uvedené oprávnění provozovatele distribuční soustavy může významnou měrou zasáhnout do práva na soukromí odběratelů elektřiny, a stejně tak se v dané regulaci promítá veřejný zájem na stabilitě rozvodné soustavy. Není možné, aby si účastníci právních vztahů sami určovali, co je a co není neoprávněným odběrem (krajský soud v dané souvislosti odkázal na komentářovou literaturu a na judikaturu Nejvyššího soudu ČR).

[7] Podle krajského soudu je třeba neoprávněnou distribucí ve smyslu 53 odst. 1 písm. c) energetického zákona rozumět pouze případy, kdy dochází k distribuci bez právního důvodu nebo pokud tento právní důvod odpadl. Energetickým zákonem uváděný neexistující právní důvod zahrnuje situace, kdy právní důvod (smlouva o dodávce elektřiny) neexistoval již od počátku, nebo později zanikl. Právním důvodem je přitom skutečnost zakládající závazek v oblasti právní; ten vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu nebo z jiné

pokračování

právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá (§ 1723 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Zákonnodárce přitom jednoznačně stanovil, v jakých případech jde o neoprávněnou distribuci, a mezi tyto případy porušení závazku plynoucího z platné smlouvy zahrnout nelze.

[8] Krajský soud rovněž poukázal na novelizaci § 53 energetického zákona provedenou zákonem č. 131/2015 Sb. (účinnost od 1. 1. 2016), v rámci které došlo k redefinici pojmu neoprávněná distribuce, za kterou se nadále již nepovažují dosavadní případy dopravy elektřiny v rozporu s uzavřenou smlouvou o distribuci elektřiny [§ 53 odst. 1 písm. d) energetického zákona, ve znění účinném do 31. 12. 2015]. Krajský soud přitom zdůraznil, že je třeba vždy vycházet z platné právní úpravy účinné ke dni spáchání přestupku, anebo z pozdější, je-li to pro pachatele přestupku příznivější (§ 2 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb.).

[9] Krajský soud poté neshledal důvodnou ani námitku zpochybňující materiální stránku přestupku. Poukázal na ustálenou rozhodovací praxi správních soudů, podle níž může být přestupkem i takové zaviněné jednání, které porušuje či ohrožuje určitý zájem společnosti pouze v nepatrné míře, přičemž se vychází z předpokladu, že již naplněním formálních znaků skutkové podstaty konkrétního přestupku bude v běžně se vyskytujících případech dosaženo intenzity společenské nebezpečnosti vyšší než nepatrné. Krajský soud v posuzovaném případě neshledal žádné okolnosti snižující míru nebezpečnosti jednání pod hranici typickou pro běžně se vyskytující případy, přičemž poznamenal, že žalobkyně žádné takové specifické okolnosti v žalobě nezmínila a ani v řízení o přestupku je ničím nedokládala. Žalovaný se otázkou materiální stránky zabýval a krajský soud jeho hodnocení měl za zcela dostačující.

[10] Krajský soud k námitkám o nutnosti zohlednit okolnosti týkající se přeznačení jističe a doby trvání daného stavu poukázal na argumentaci Rady ERÚ, že neoprávněným zásahem do zařízení by bylo namísto se zabývat např. tehdy, došlo-li by zároveň v odběrném místě v souvislosti s takovým zásahem k neoprávněnému odběru, což ale nebyl tento případ, neboť elektřinu zákazník odebíral na základě smlouvy a její dodávka byla měřena. K námitkám žalobkyně, že bylo třeba dále zkoumat i jiné důvody, které by pro přerušení dodávek elektřiny svědčily, krajský soud konstatoval, že žalobkyně v řízení o přestupku uvedla, jaký důvod ji vedl k přerušení dodávky elektřiny zákazníkovi, a měla-li jiné důvody pro své jednání, které snad správní orgány přehlédly a které by byly pro přerušení dodávky elektřiny relevantní, pak je měla sama uvést. Žalobkyní tvrzené bezprostřední ohrožení distribuční sítě ve smyslu § 25 odst. 3 písm. c) bodu 1. energetického zákona správní orgány neshledaly a ani žalobkyně takové riziko nijak nedoložila.

II. Kasační stížnost

[11] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) podala proti napadenému rozsudku kasační stížnost, a to z důvodu dle § 103 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[12] Stěžovatelka úvodem označuje za klíčové správné posouzení právní otázky, zda využívání smlouvou nesjednaného rezervovaného příkonu (i když pouze částečně, v rozsahu přesahujícím smluvní ujednání) představuje užívání služby distribuční soustavy bez právního důvodu, anebo se jedná o pouhé porušení smlouvy. Podle stěžovatelky k nesprávnému právnímu posouzení krajským soudem i správními orgány došlo právě v otázce (ne)existence

právního důvodu pro užití služby distribuční soustavy zákazníkem v řešeném případě. Stěžovatelka na druhou stranu souhlasí s hodnocením krajského soudu ve věci nemožnosti rozšiřovat výčet případů, ve kterých je distributor oprávněn přerušit dodávky elektřiny dle energetického zákona, nebo v otázce nemožnosti opřít postup distributora o předchozí právní úpravu.

[13] Stěžovatelka se poté zabývá otázkou neexistence právního důvodu zákazníka k užívání služby distribuční soustavy. Poukazuje na to, že z pohledu stability distribuční soustavy v příslušné lokalitě je klíčové, aby distributor věděl, jaká výše rezervovaného příkonu je v konkrétních odběrných místech, zejména pak aby nedocházelo k překračování sjednaného rezervovaného příkonu. V řízení bylo nesporné, že zákazník užíval distribuční soustavu nad rozsah sjednaný smlouvou o dodávce elektřiny. Je pravdou, že smlouva o dodávce elektřiny byla platně uzavřena, nelze však odhlížet od skutečnosti, že rozsah sjednaného rezervovaného příkonu byl nižší, než jaký daný zákazník skutečně využíval. Rozsah služby distribuční soustavy užívaný nad sjednaný rámec není v daném případě krytý právním důvodem, a proto se jedná o plnění bez právního důvodu vedoucí ke vzniku bezdůvodného obohacení ve smyslu § 2991 občanského zákoníku. Podle názoru stěžovatelky krajský soud hodnotil věc povrchně a nezabýval se podrobně problematikou existence právního důvodu plnění ve smyslu § 2991 občanského zákoníku, která se přímo promítá do výkladu § 53 odst. 1 písm. c) energetického zákona. Stěžovatelka souhlasí s názorem, že případ neoprávněné distribuce ve smyslu § 53 odst. 1 písm. c) energetického zákona směřuje primárně na případy, kdy není uzavřena smlouva o distribuci elektřiny nebo kdy takováto smlouva dodatečně zanikne. Přesto má za to, že správní orgány i krajský soud zcela nesprávně vyhodnotily existenci právního důvodu, neboť pro poskytnuté plnění v rozsahu, v jakém bylo ve prospěch zákazníka poskytnuto, nebyl právní důvod nikdy dán.

[14] Stěžovatelka argumentuje komentářovou literaturou k § 2991 občanského zákoníku, podle které předpokladem pro to, aby právní důvod opravňoval obohaceného (tj. zákazníka) k přijetí a ponechání si obdrženého plnění, musí mimo jiné pokrývat celý rozsah přijatého plnění. Poukazuje i na judikaturu Nejvyššího soudu ČR, podle které, plní-li strana smlouvy nad sjednaný rámec, je toto plnění v rozsahu, který není kryt smlouvou, plněním bez právního důvodu. Má za to, že v projednávané věci nastala obdobná situace. Stěžovatelka na základě smlouvy o dodávce elektřiny plnila zákazníkovi v rámci poskytování služby distribuční soustavy nad sjednaný rozsah. Zákazník tak čerpal kapacitu distribuční soustavy nad rámec plnění sjednaného smlouvou. Stěžovatelka má proto za zřejmé, že pro plnění nad rámec sjednaného rezervovaného příkonu nebyl dán právní důvod a zákazník se tímto způsobem bezdůvodně obohatil a užíval minimálně částečně služby distribuční soustavy bez právního důvodu.

[15] Stěžovatelka rovněž argumentuje záměrem zákonodárce, který dovozuje z § 18 odst. 2 vyhlášky č. 359/2020 Sb., o měření elektřiny, ve znění pozdějších předpisů, upravujícího náhradu za neoprávněně distribuovanou elektřinu při zjištění rozdílu skutečné a sjednané jmenovité proudové hodnoty hlavního jističe před elektroměrem. Podle stěžovatelky nelze tvrdit, že pojem neoprávněná distribuce ve smyslu energetického zákona má mít rozdílný význam oproti užití tohoto pojmu v rámci prováděcího předpisu k témuž zákonu.

pokračování

[16] Dále podle stěžovatelky má být zohledněna závažnost jednání zákazníka, která odpovídá závažnosti ostatních důvodů pro přerušení dodávky elektřiny dle energetického zákona. Namítá, že podstata jednání zákazníka odpovídá ve své závažnosti jiným jednáním, pro která je distributor oprávněn omezit nebo přerušit dodávku elektřiny do odběrného místa ve smyslu § 25 odst. 3 písm. c) energetického zákona, což má podle ní svědčit závěru, že je namístě v těchto případech přiznat distributorovi oprávnění k omezení nebo přerušení dodávky elektřiny do odběrného místa v nezbytném rozsahu. Předmětné jednání zákazníka navíc považuje za srovnatelné se zásahem do měřicího zařízení, což je důvodem pro omezení či přerušení dodávky elektřiny podle § 25 odst. 3 písm. c) bod 4. energetického zákona z důvodu neoprávněného odběru elektřiny dle § 51 odst. 1 písm. d) a e) energetického zákona.

[17] A konečně stěžovatelka argumentuje cenovým rozhodnutím ERÚ č. 8/2018 ze dne 20. 11. 2018, které upravovalo cenu elektřiny pro zákazníka v době, kdy mělo dojít ke spáchání předmětného přestupku. Z něj dovozuje, že faktickou instalací jističe o jmenovité hodnotě 3 x 40 A došlo ke změně sazby ceny za příkon a bylo třeba změnit také smlouvu. Proto má za patrné, že původní smlouva o dodávce elektřiny nemohla pro toto plnění představovat „*řádný právní důvod*“.

III. Vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti a replika stěžovatelky

[18] Žalovaný ve svém vyjádření navrhuje kasační stížnost jako nedůvodnou zamítnout.

[19] Žalovaný nepřisvědčuje námitkám stěžovatelky, neboť platný smluvní závazek, zakládající samotné poskytování služby distribuční soustavy, a tedy i právní důvod pro její využití, v daném případě prokazatelně vznikl a existoval, jakkoli došlo k jeho porušení využitím jističe o proudové hodnotě vyšší než smluvně sjednané, a tedy nad rámec sjednaného závazku. Takový odběr elektřiny ovšem nelze bez dalšího považovat za využití služby distribuční soustavy bez právního důvodu. Žalovaný trvá na tom, že naplnění podmínek neoprávněné distribuce elektřiny ve smyslu § 53 odst. 1 písm. c) energetického zákona připadá v úvahu tehdy, pokud právní titul absentuje zcela, případně existoval, ale na základě určité právní skutečnosti následně odpadl, přičemž služba je přesto využívána.

[20] Žalovaný rovněž zdůrazňuje požadavek přiměřenosti zásahu ze strany distributora, který plyne jak z nutnosti restriktivního výkladu § 25 odst. 3 písm. c) energetického zákona ve vztahu k zásadním dopadům omezení nebo přerušení dodávek elektřiny ze strany distributora (navíc jako subjektu se silnějším ekonomickým postavením), tak s ohledem na v § 25 odst. 3 písm. c) energetického zákona výslovně stanovený požadavek posuzování „*nezbytnosti rozsahu*“ omezení nebo přerušení dodávek elektřiny. Jednání stěžovatelky v posuzovaném případě zcela ignorovalo právě požadavky přiměřenosti, resp. nezbytnosti rozsahu omezení či přerušení dodávky elektřiny. Stěžovatelka tak při zjištění nesouladu ohledně smluvené a skutečné kapacity hlavního jističe v odběrném místě zákazníka jistě mohla a měla k odstranění nesrovnalostí a k nápravě závadného stavu volit namísto přerušení dodávek elektřiny méně drastický postup (kromě výměny hlavního jističe se jmenovitou proudovou hodnotou odpovídající smlouvě o dodávce elektřiny, případně změny této smlouvy), a to doúčtování nákladů spojených s využíváním vyšší než smluvené kapacity distribuční soustavy. Tyto závěry ostatně podporuje i argumentace stěžovatelky vycházející z vyhlášky o měření elektřiny či z cenového rozhodnutí.

[21] Žalovaný nesouhlasí se stěžovatelkou, že by posuzovaný případ mohl v konečném důsledku zasáhnout celou přenosovou soustavu. Z okolností případu podle žalovaného vyplývá, že zjištěný stav v odběrném místě existoval opravdu dlouhou dobu, po kterou nepůsobil zásadní potíže při distribuci elektřiny, a nebyl dokonce ani velmi dlouhou dobu stěžovatelkou zaznamenán. Také proto jistě nebylo přiměřenou reakcí prakticky okamžité přerušování dodávky elektřiny.

[22] Žalovaný rovněž odmítá námitku, že závažnost užití hlavního jističe s jinou než smluvně sjednanou hodnotou odpovídá závažnosti ostatních důvodů pro omezení nebo přerušování dodávky elektřiny z důvodu neoprávněného odběru elektřiny. Žalovaný nepovažuje za srovnatelné jednání zákazníka využívajícího vyšší příkon nad rámec plnění sjednaného smlouvou s manipulací s měřicím zařízením nebo se situací, kdy zákazník provádí „odběr“ elektřiny prostřednictvím neoprávněného připojení.

[23] Na vyjádření žalovaného stěžovatelka reagovala replikou, ve které setrvala na své dosavadní argumentaci.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[24] Nejvyšší správní soud nejdříve hodnotil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), osobou oprávněnou (§ 102 věta první s. ř. s.), proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatelka je řádně zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3 věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2 věty první s. ř. s.

[25] Kasační stížnost není důvodná.

[26] Úvodem svého posouzení Nejvyšší správní soud považuje za vhodné zdůraznit, že kasační stížnost je oprávněným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu (§ 102 s. ř. s.) a důvody, které v ní lze s úspěchem uplatnit, se tak musejí upínat právě k tomuto rozhodnutí. Z § 109 odst. 4 věta před středníkem s. ř. s. a z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že řízení o kasační stížnosti je ovládáno zásadou dispoziční. Obsah a kvalita kasační stížnosti proto do značné míry předurčuje nejen rozsah přezkumné činnosti, ale logicky i obsah rozsudku kasačního soudu (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 1. 2015, č. j. 8 As 109/2014-70, ze dne 14. 7. 2011, č. j. 1 As 67/2011-108, nebo ze dne 23. 6. 2005, č. j. 7 Afs 104/2004-54). Není úkolem Nejvyššího správního soudu nahrazovat činnost krajského soudu a opětovně přezkoumávat napadené rozhodnutí správního orgánu, jako kdyby rozhodnutí krajského soudu neexistovalo. Řízení o kasační stížnosti není pokračováním řízení o žalobě. Je samostatným řízením o mimořádném oprávněném prostředku poté, kdy řízení před krajským soudem bylo pravomocně skončeno, a Nejvyšší správní soud v něm přezkoumává především rozhodnutí a postup krajského soudu, který o žalobě rozhodl a proti němuž kasační stížnost směřuje. Je tak odpovědností stěžovatelů, aby ve svých kasačních stížnostech dostatečně specifikovali skutkové a právní důvody, pro které napadají rozhodnutí krajského soudu.

pokračování

[27] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil přezkoumatelnost napadeného rozsudku, neboť k případné nepřezkoumatelnosti rozsudku by byl povinen podle § 109 odst. 4 s. ř. s. přihlédnout z úřední povinnosti. Obecně platí, že meritorní přezkum napadeného rozsudku je možný pouze za předpokladu, že rozsudek je srozumitelný a vychází z důvodů, z nichž je zřejmé, proč krajský soud rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku jeho rozhodnutí (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75, č. 133/2004 Sb. NSS, nebo ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008-76). Nepřezkoumatelnost ovšem není projevem nenaplněné subjektivní představy účastníka řízení o tom, jak měl krajský soud rozhodnout, resp. jak podrobně by měl být rozsudek odůvodněn, ale je objektivní překážkou, která kasačnímu soudu znemožňuje přezkoumat napadené rozhodnutí (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 2. 2017, č. j. 3 Azs 69/2016-24, a ze dne 27. 9. 2017, č. j. 4 As 146/2017-35).

[28] V nyní projednávané věci napadený rozsudek kritéria přezkoumatelnosti splňuje, jak je patrné již z výše provedené rekapitulace jeho odůvodnění. Krajský soud řádně a srozumitelně vyložil důvody svého rozhodnutí a rovněž se dostatečně vypořádal s podstatou všech žalobních námitek, které přehledně shrnul, jakož i vymezil předmět sporu, který následně posoudil. Závěry krajského soudu jsou podpořeny srozumitelnou argumentací, založenou na relevantní právní úpravě, kterou krajský soud na sporné otázky aplikoval. Ostatně o přezkoumatelnosti napadeného rozsudku svědčí i skutečnost, že stěžovatelka s posouzením krajského soudu věcně polemizuje v kasační stížnosti. Samotný nesouhlas stěžovatelky s posouzením věci krajským soudem nemůže být důvodem nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku.

[29] Nejvyšší správní soud dále posoudil namítaný kasační důvod dle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[30] Skutkový základ je v posuzovaném případě zřejmý a mezi účastníky o něm nepanuje spor. Stěžovatelka měla s jedním ze svých zákazníků uzavřenu již od roku 2003 smlouvu o připojení k distribuční soustavě se specifikací hlavního jističe 3 x 32 A. Jelikož při kontrole předmětného odběrného místa v roce 2019 stěžovatelka zjistila, že instalovaný hlavní jistič je přeznačen a ve skutečnosti má vyšší kapacitu (s vypínací hodnotou 3 x 40 A), téhož dne tomuto zákazníkovi přerušila dodávky elektřiny. Stěžovatelka svůj postup odůvodnila tak, že se jednalo o případ neoprávněné distribuce ve smyslu § 53 odst. 1 písm. c) energetického zákona, neboť zákazník využíval služby distribuční soustavy bez právního důvodu, a v takovém případě je oprávněna zákazníkovi přerušit dodávku elektřiny podle § 25 odst. 3 písm. c) bod 3 energetického zákona.

[31] Jádrem sporu je právní posouzení popsaného skutkového stavu žalovaným, který postup stěžovatelky považoval za jednání, jímž stěžovatelka překročila své oprávnění uvedené v § 25 odst. 3 písm. c) energetického zákona, čímž spáchala přestupek podle § 91 odst. 4 písm. r) energetického zákona.

[32] Stěžovatelka ve své kasační stížnosti spatřuje nezákonnost napadeného rozsudku v nesprávném právním posouzení právní otázky krajským soudem, zda využívání smlouvou nesjednaného rezervovaného příkonu (i když pouze částečně, v rozsahu přesahujícím smluvní ujednání, což umožnila neoprávněná manipulace instalovaným hlavním jističem) představuje užívání služby distribuční soustavy bez právního důvodu, pro které byla

oprávněna bez dalšího přerušit danému zákazníkovi dodávky elektřiny. Jinými slovy, stěžovatelka nesouhlasí s posouzením krajského soudu, který aproboval názor žalovaného, že popsáním jednáním naplnila skutkovou podstatu předmětného přestupku.

[33] Naproti tomu stěžovatelka v kasační stížnosti již neotevívá otázku materiální stránky přestupku, proti jejímuž posouzení rovněž brojila ve své žalobě a kterou se krajský soud v napadeném rozsudku zabýval a žalobní námitky neshledal důvodnými. Stěžovatelka v kasační stížnosti poté výslovně uvádí, že souhlasí s hodnocením krajského soudu ve věci nemožnosti rozšiřovat výčet případů, ve kterých je distributor oprávněn přerušit dodávky elektřiny dle energetického zákona, a rovněž v otázce nemožnosti opřít postup distributora o předchozí právní úpravu.

[34] Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatelka nezpochybnila závěr krajského soudu, že v nyní projednávané věci je relevantní znění energetického zákona znění účinné v době spáchání přestupku (tj. 13. 6. 2019, kdy stěžovatelka přerušila dodávku elektřiny svému zákazníkovi), přičemž ani nenamítala, že by pozdější právní úprava byla pro ni příznivější.

[35] Podle § 91 odst. 4 písm. r) energetického zákona *se držitel licence na distribuci elektřiny dopustí přestupku tím, že překročí některé z oprávnění uvedených v § 25 odst. 3 písm. b) až d) tohoto zákona.*

[36] Podle § 25 odst. 3 písm. c) bodu 3 energetického zákona *má provozovatel distribuční soustavy právo omezit nebo přerušit v nezbytném rozsahu dodávku elektřiny účastníkům trhu s elektřinou při neoprávněné distribuci elektřiny podle § 53.*

[37] Podle § 53 odst. 1 energetického zákona *neoprávněným přenosem a neoprávněnou distribucí elektřiny je a) využití služby přenosové soustavy nebo služby distribuční soustavy v rozporu s dispečerským řádem, b) využití služby přenosové soustavy nebo služby distribuční soustavy vznikající v souvislosti s neoprávněnou dodávkou nebo neoprávněným odběrem elektřiny, c) využití služby přenosové soustavy nebo služby distribuční soustavy bez právního důvodu nebo pokud právní důvod odpadl.* Podle odst. 2 téhož ustanovení *při neoprávněném přenosu nebo neoprávněné distribuci elektřiny je fyzická nebo právnická osoba, která neoprávněně využívala službu přenosové soustavy nebo službu distribuční soustavy povinna nahradit v penězích vzniklou škodu.* Podle odst. 3 téhož ustanovení *neoprávněný přenos a neoprávněná distribuce elektřiny se zakazují.*

[38] Podle § 2 odst. 2 písm. a) bod 21 energetického zákona *se službou distribuční soustavy rozumí zajišťování distribuce elektřiny a služeb souvisejících se zabezpečením spolehlivého a bezpečného provozu distribuční soustavy.*

[39] Podle § 51 odst. 1 energetického zákona *neoprávněným odběrem elektřiny z elektrizační soustavy je a) odběr bez právního důvodu nebo pokud právní důvod odpadl, [...] e) odběr měřený měřicím zařízením, 1. které prokazatelně nezaznamenalo odběr nebo zaznamenalo odběr nesprávně ke škodě výrobce elektřiny, obchodníka s elektřinou, provozovatele distribuční soustavy nebo provozovatele přenosové soustavy v důsledku neoprávněného zásahu do tohoto měřicího zařízení nebo do jeho součásti či příslušenství, nebo byly v měřicím zařízení provedeny takové zásahy, které údajně o skutečné spotřebě změnily, 2. které nebylo připojeno provozovatelem*

pokračování

přenosové soustavy nebo provozovatelem distribuční soustavy, 3. které prokazatelně vykazuje chyby spotřeby ve prospěch zákazníka a na kterém bylo buď porušeno zajištění proti neoprávněné manipulaci nebo byl prokázán zásah do měřicího zařízení [...].

[40] Podle § 52 odst. 1 energetického zákona neoprávněnou dodávkou elektřiny do elektrizační soustavy je a) dodávka bez právního důvodu nebo pokud právní důvod odpadl, [...] d) dodávka měřená měřicím zařízením, 1. které prokazatelně nezaznamenalo dodávku nebo zaznamenalo dodávku nesprávně v důsledku neoprávněného zásahu do tohoto měřicího zařízení nebo do jeho součásti či příslušenství nebo byly v měřicím zařízení provedeny takové zásahy, které údaje o skutečné dodávce změnily, 2. které nebylo připojeno provozovatelem přenosové soustavy nebo příslušným provozovatelem distribuční soustavy nebo nesplňuje podmínky obsažené v Pravidlech provozování přenosové soustavy nebo Pravidlech provozování příslušné distribuční soustavy, 3. na kterém bylo porušeno zajištění proti neoprávněné manipulaci [...].

[41] Z výše citované relevantní právní úpravy vyplývá, že zákonodárce v § 53 energetického zákona za neoprávněnou distribuci elektřiny označuje tři různé situace, kterými jsou případy využití (zjednodušeně řečeno) služby distribuce elektřiny a) *v rozporu s dispečerským řádem*, b) *v souvislosti s neoprávněnou dodávkou nebo neoprávněným odběrem elektřiny* a c) *bez právního důvodu*. Uvedený výčet je taxativní.

[42] Dále je patrné, že energetický zákon vedle *neoprávněné distribuce elektřiny* (resp. neoprávněného přenosu upraveného stejným způsobem v § 53) upravuje také *neoprávněnou dodávku elektřiny* (§ 52) a *neoprávněný odběr elektřiny* (§ 51), a to rovněž taxativním výčtem situací, kdy k neoprávněné dodávce či odběru dochází. Jedna ze situací je v obou případech vymezena jako dodávky, resp. odběr elektřiny „*bez právního důvodu nebo pokud právní důvod odpadl*“, tedy shodně, jako je vymezena neoprávněná distribuce elektřiny dle § 53 odst. 1 písm. c) energetického zákona. Zákonodárce ovšem vedle toho za neoprávněnou dodávku či odběr elektřiny označuje rovněž situace, kdy se jedná o dodávky či odběr prostřednictvím měřicího zařízení, se kterým bylo neoprávněně manipulováno a dodávka či odběr elektřiny byly nesprávně zaznamenány ke škodě výrobce elektřiny, obchodníka s elektřinou, provozovatele distribuční soustavy nebo provozovatele přenosové soustavy. Je tudíž zřejmé, že neoprávněná manipulace s měřicím zařízením, v důsledku které bude dodaná, resp. odebraná elektřina zaznamenána nesprávně ke škodě (zjednodušeně řešeno) dodavatele elektřiny, neboli situace, kdy se zákazník v rozporu s uzavřenou smlouvou na dodávku elektřiny „*obohatí*“ na úkor dodavatele elektřiny, je samostatnou skutkovou podstatou neoprávněné dodávky či odběru elektřiny. Z uvedeného vyplývá, že úmyslem zákonodárce nemohlo být popsání situace podřazovat pod případy dodávky, resp. odběru elektřiny „*bez právního důvodu*“, neboť jinak by na ně nepamatoval samostatnou skutkovou podstatou v uvedeném výčtu v § 51, resp. § 52 energetického zákona.

[43] Systematickým výkladem lze proto dovodit, že pokud zákonodárce do taxativního výčtu neoprávněné distribuce elektřiny dle § 53 energetického zákona výslovně nezahrnul případy neoprávněné manipulace s instalovaným zařízením (hlavním jističem), na základě které zákazník získal neoprávněnou výhodu (využívání vyššího rezervovaného příkonu než bylo smluvně sjednáno), zatímco v případech neoprávněné dodávky či odběru elektřiny dle § 51, resp. § 52 energetického zákona tak učinil, pak tyto případy neoprávněného jednání (smluvního porušení) zákazníka nelze důvodně kvalifikovat jako neoprávněnou distribuci elektřiny ve smyslu § 53 energetického zákona (za předpokladu, že nebudou naplněny znaky

jiné skutkové podstaty neoprávněné distribuce elektřiny dle § 53 energetického zákona, což v posuzovaném případě nebylo ve správním řízení tvrzeno).

[44] Ostatně i samotná stěžovatelka v kasační stížnosti připodobňuje nyní řešený případ instalace hlavního jističe s vyšším než smluveným příkonem k případu neoprávněného zásahu do měřicího zařízení ve smyslu § 51 odst. 1 písm. d) a e) energetického zákona.

[45] Uvedené případy neoprávněného využívání vyššího rezervovaného příkonu pak nelze podřadit ani pod skutkovou podstatu § 53 odst. 1 písm. c) energetického zákona, jako „částečnou“ distribuci elektřiny *„bez právního důvodu“*, jak argumentuje stěžovatelka, neboť předmětné zákonné ustanovení hovoří o *„využití služby distribuční soustavy bez právního důvodu“*, tedy využití služby jako celku, nikoli i její části. Pokud by měla předmětná skutková podstata neoprávněné distribuce elektřiny dopadat i na případy částečného využití dané služby bez právního důvodu, musela by být tato alternativa v dikci zákona odpovídajícím způsobem jednoznačně vyjádřena.

[46] Nejvyšší správní soud tudíž souhlasí s žalovaným (resp. i krajským soudem, který posouzení žalovaného aproboval), že odběr elektřiny přes hlavní jistič s vyšším než smluveným rozsahem nelze považovat za využití služby distribuční soustavy bez právního důvodu, neboť i v těchto případech platný právní důvod pro poskytování služby distribuční soustavy jako takové existuje, a tím je smlouva uzavřená mezi stěžovatelkou a zákazníkem (k tomu srov. krajským soudem odkazovaný § 1723 odst. 1 občanského zákoníku). Využíval-li zákazník vyšší než sjednaný rezervovaný příkon, pak tímto jednáním nepochybně porušil smlouvu uzavřenou s provozovatelem distribuční soustavy, nicméně dle (pro posuzovaný případ relevantní) právní úpravy se takovéto jednání nepovažuje za neoprávněnou distribuci elektřiny ve smyslu § 53 energetického zákona, pro kterou by byl provozovatel distribuční soustavy oprávněn přerušit či omezit dodávku elektřiny.

[47] Uvedený závěr podporuje i historický výklad § 53 energetického zákona. Jak již upozornil krajský soud, v rámci novelizace § 53 energetického zákona provedené zákonem č. 131/2015 Sb. (účinnost od 1. 1. 2016) došlo k redefinici pojmu neoprávněná distribuce. Zákodárce zúžil výčet situací, kdy se jedná o neoprávněnou distribuci tak, že se za ni již nadále nepovažují mimo jiné dosavadní případy dopravy elektřiny v rozporu s uzavřenou smlouvou o distribuci elektřiny, resp. případy neuhrazení podílu na oprávněných nákladech na připojení [§ 53 odst. 1 písm. d) a e) energetického zákona, ve znění účinném do 31. 12. 2015]. Krajský soud přitom poukázal na důvodovou zprávu k předmětné novelizaci, podle které jedním z cílů provedené novelizace byla rovněž zvýšená ochrana zákazníků.

[48] Nejvyšší správní soud souhlasí s krajským soudem, že i výčet situací, kdy je provozovatel distribuční soustavy oprávněn omezit nebo přerušit dodávku elektřiny účastníkům trhu s elektřinou, je taxativní a kogentní, neboť uvedené oprávnění provozovatele distribuční soustavy může významnou měrou zasáhnout do práva na soukromí odběratelů elektřiny. Není proto možné, aby si účastníci právních vztahů sami určovali, co je a co není neoprávněným odběrem (srov. krajským soudem odkazované rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2005, sp. zn. 32 Odo 229/2004). Ostatně s tím souhlasí i stěžovatelka v kasační stížnosti.

pokračování

[49] S ohledem na výše provedený výklad § 53 energetického zákona nemohla obstat argumentace stěžovatelky vycházející z § 2991 občanského zákoníku. Zmíněné zákonné ustanovení sice za jednu ze skutkových podstat bezdůvodného obohacení označuje případy, kdy někdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, to ovšem neznamená, že se § 2991 občanského zákoníku „*přímo promítá do výkladu § 53 odst. 1 písm. c) [energetického zákona]*“, jak tvrdí stěžovatelka v kasační stížnosti. Úvahy stěžovatelky, zda se v posuzovaném případě jedná o částečné plnění bez právního důvodu, či o plnění „*vadné*“, tedy plynoucí z porušení smlouvy, jsou pro posouzení, zda byla stěžovatelka oprávněna přerušit danému zákazníkovi dodávky elektřiny, nepodstatné. Podstatné je to, že stěžovatelka měla se zákazníkem uzavřenu platnou smlouvu o distribuci elektřiny, tudíž se nejednalo o případ využití služby bez právního důvodu ve smyslu § 53 odst. 1 písm. c) energetického zákona. Stěžovatelka se zjevně pokouší o extenzivní výklad svých oprávnění stanovených energetickým zákonem, což je s ohledem na veřejnoprávní charakter tohoto zákona nepřípustné (k tomu, že energetický zákon je prostředkem veřejnoprávní regulace, srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 2. 2019, č. j. 1 As 7/2019-52, bod [22]).

[50] Pokud tedy stěžovatelka obsáhle argumentuje různými případy, kdy v praxi dochází k bezdůvodnému obohacení a tyto případy přirovnává k nyní posuzované věci, kdy zákazníkovi dle jejího přesvědčení plnila nad sjednaný rozsah, pak pomíjí, že předmětem posouzení v nynější věci není její nárok na vydání bezdůvodného obohacení, ale to, zda překročila své zákonné oprávnění tím, že zákazníkovi přerušila dodávku elektřiny s odůvodněním, že zákazník využíval službu distribuční soustavy bez právního důvodu. A právě s ohledem na předmět nyní posuzované věci je veškerá argumentace stěžovatelky opírající se o institut bezdůvodného obohacení irelevantní, neboť představuje extenzivní výklad kogentního ustanovení veřejnoprávního předpisu, který je nepřípustný.

[51] Krajskému soudu pak nelze důvodně vytýkat, že se „*podrobně nezabýval problematikou existence právního důvodu plnění ve smyslu § 2991 občanského zákoníku*“ (jak namítá stěžovatelka v kasační stížnosti), neboť stěžovatelka ve své žalobě paralelou s institutem bezdůvodného obohacení ve smyslu § 2991 občanského zákoníku vůbec neargumentovala. Ostatně podstatná část kasační argumentace týkající se neoprávněné distribuce dle § 53 odst. 1 písm. c) energetického zákona je značně významově posunuta oproti argumentaci žalobní, neboť stěžovatelka v žalobě argumentovala tak, že služba distribuční soustavy je využívána bez právního důvodu, pokud neexistuje „*naprostý soulad mezi užíváním distribuční soustavy tak, jak umožňují dané, technické podmínky a smluvní ujednání s pevnými parametry, mezi které je nutno považovat rovněž hodnotu jističe*“ (viz čl. II žaloby).

[52] Pokud jde o kasační námitky (i) nezohlednění závažnosti jednání zákazníka, které má dle stěžovatelky odpovídat závažnosti ostatních důvodů pro přerušení dodávky elektřiny dle energetického zákona, a (ii) cenovým rozhodnutím ERÚ, takové námitky nemají svůj předobraz v námitkách žalobních. Nejvyšší správní soud setrvale judikuje, že opírá-li se kasační stížnost o nové důvody, které nebyly uplatněny v žalobě před krajským soudem, ač tak stěžovatel mohl učinit, nelze se jimi poprvé zabývat až v řízení před Nejvyšším správním soudem. „*Ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s. nesleduje restriktci práv fyzických a právnických osob na přístup k soudní ochraně, nýbrž zachování kasačního charakteru řízení o kasační stížnosti. Po*

aktivně legitimovaných účastníků předcházejícího žalobního řízení lze spravedlivě žádat, aby na principu vigilantibus iura uplatnili veškeré důvody nezákonnosti správního rozhodnutí již v řízení před soudem první instance. Pokud tak neučiní, je legitimní, že z hlediska možnosti uplatnění argumentace v dalším stupni ponесou případné nepříznivé následky s tím spojené.“ (viz publikovaná právní věta č. I v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 9. 2008, č. j. 8 Afs 48/2006-155, č. 1743/2009 Sb. NSS).

[53] Zmíněné dvě námitky stěžovatelka ve své žalobě neuplatnila, ač tak nepochybeně učinit mohla, tudíž se jedná o námitky nepřipustné a kasační soud se jimi dále nezabýval.

[54] Nejvyšší správní soud uzavírá, že žádná ze stěžovatelkou uplatněných přípustných kasačních námitek není důvodná. Krajský soud se nedopustil pochybení v právním posouzení věci, neboť spornou právní otázku posoudil správně, a svůj rozsudek i přezkoumatelně odůvodnil.

V. Závěr

[55] Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost nedůvodnou, zamítl ji za podmínek vyplývajících z § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. (výrok I. tohoto rozsudku).

[56] O náhradě nákladů řízení Nejvyšší správní soud rozhodl na základě § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, proto jí právo na náhradu nákladů nenáleží. Toto právo by měl procesně úspěšný žalovaný, kterému ale žádné účelně vynaložené náklady nevznikly. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů tohoto řízení (výrok II. tohoto rozsudku).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 25. února 2025

Mgr. Aleš Roztočil
předseda senátu